

QANDLI DIABETNING SURUNKALI ASORATLARI

Raxmatov M, Umirov A, Boboqulov J

Samarqand davlat tibbiyoti universiteti, Pediatriya fakultetining 4-bosqich talabalari.

doctorfazliddinov1@gmail.com

+998931791113/+998934040014

Sodiqov Samad Salohiddinovich

Ilmiy rahbar: Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti, Endokrinologiya kafedrasida assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada qandli diabet kasalligi va uning bemorlardagi surunkali asoratlari borasida fikr va mulohazalar keltirilgan.

Kalit soʻzlar: Qandli diabet, uglevod, qon, glyukoza, kasallik, irsiyat, organizm, ogʻiz boʻshligʻi.

“Qandli diabet” atamasi uglevod almashinuvining buzilishi natijasida yuzaga keluvchi endokrin tizimi kasalliklarining butun guruhini oʻz ichiga oladi. Organizmda oshqozon osti bezi ishlab chiqaradigan insulin gormoni yetishmovchiligi yuzaga keladi yoki tana hujayralari unga adekvat darajada javob berishni toʻxtatadi. Natijada qon plazmasidagi glyukoza darajasi oshib ketadi, bu hujayralarning energiya yetishmovchiligidan aziyat chekishiga va oziq-ovqatdan yetarli uglevodlar qabul qilsa ham, uglevodga toʻyinmasligiga olib keladi.

Bugungi kunda Xalqaro diabet federatsiyasi maʼlumotlariga koʻra, 20 yoshdan 79 yoshgacha boʻlgan insonlarning har oʻn nafaridan bittasiga qandli diabet tashxisi qoʻyilgan – bu butun dunyo boʻyicha 537 milliondan koʻproq odam degani¹.

Kasallik rivojlanishi xavfining asosiy omillari – irsiyat, yengil uglevodlar, tozalangan oziq-ovqat, fastfud, toʻyingan va transyogʻlar isteʼmol qilish, shuningdek, ozuqaviy tolalar yetishmovchiligi, ortiqcha vazn va semirish, endokrin tizimidagi patologiyalar va uzoq muddatli, surunkali stressdir.

Qandli diabet kam aniqlanadigan kasalliklar sirasiga kiradi – Xalqaro sogʻliqni saqlash tashkiloti maʼlumotlariga koʻra, qandli diabetdan aziyat chekuvchi insonlarning yarmidan koʻpi oʻz kasalliklari haqida bilishmaydi. Dastlabki bosqichda qandli diabetning alomatlari deyarli sezilmaydi, kasallikning ilk xavotirli belgilari uchraganda esa, koʻpchilik bemorlar uni haddan ziyod ishlash, infeksiyalar yoki stress taʼsiri bilan adashtirishadi.

Qandli diabetning asosiy belgilariga ogʻiz boʻshligʻining quruqlashishi, yetarlicha yoki ortiqcha suyuqlik isteʼmol qilganda ham kuchli kuchli tashnalik his qilish, tez-tez bovu qilish, terining quruqlashishi, tovon, tizza va tirsaklarda qichishish, tez vazn olish yoki birdan ozib ketish, yetarlicha taom isteʼmol qilganda ham doim ochlik hissi, terlashning kuchayishi, ter va nafasning oʻziga xos shirin hidi, teridagi tirnalgan joylar va yaralarning sekin bitishi, doimiy charchoq, uyquchanlik va ish samaradorligining pasayishi kabi belgilar kiradi.

¹ Shakirov Shavkat Oʻktamboyevich, “ QANDLI DIABET KASALLIGINING MORFOLOGIK ASORATLARI” “JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN” JURNALI VOLUME 1, ISSUE 2, 2023. JUNE

“Qandli diabet ko'plab omillar ta'sirida giperglikemiya bilan tavsiflangan metabolik kasallik bo'lib, endokrin kasalliklarga tegishli. mening mamlakatim diabet eng ko'p tarqalgan mamlakatlardan biridir”². Ma'lumotlarga ko'ra, mening mamlakatimda 100 milliondan ortiq qandli diabet bilan kasallanganlar bor va bu kasallik hali ham yildan-yilga oshib bormoqda. Agar u nazorat qilinmasa, u yurak-qon tomir va serebrovaskulyar, buyrak, asab, ko'z va boshqalarni o'z ichiga olgan bir qator jiddiy asoratlarni keltirib chiqaradi.

Qandli diabet va uning asoratlari asosan quyidagilarda namoyon bo'ladi: giperglikemiya uning eng muhim ko'rinishi, shuningdek, organizmdagi turli to'qimalar va organlarga zarar etkazadigan patologik asosdir; giperglikemiya turli xil xavf omillarining uzoq muddatli ta'sirining keng qamrovli natijasidir; Aniq alomatlar va aniqlash qiyin, tananing turli tizimlariga keng tarqalgan shikastlanishning bir qator klinik ko'rinishlari paydo bo'lmaguncha, bu jiddiy zarar va hayot uchun xavfli bo'ladi.

Qandli diabetning asoratlari qanday?

1. Qon tomir anomaliyalari: Ateroskleroz eng ko'p uchraydigan asoratlardan biridir.
 2. Yurak-qon tomir kasalliklari: Qandli diabet bilan og'riqan bemorlar miyokard infarkti, insult, yurak etishmovchiligi va aritmiyaga moyil bo'lib, yurak ishemik kasalligi va koroner yurak kasalligi xavfi ostida. Pastki ekstremitalarning arterial kasalliklari bilan bir qatorda pastki ekstremitalarning yaralari ham keyingi bosqichda, ya'ni "diabetli oyoq" da paydo bo'lishga moyil.
 3. Buyrak kasalligi: Diabetik nefropatiya eng keng tarqalgan surunkali asoratlardan biri bo'lib, u sog'liq uchun jiddiy xavf tug'diradigan jiddiy sog'liq muammosidir. Bemorlarning uchdan birida tashxis qo'yilganda allaqachon buyrak kasalligi rivojlangan.
 4. Ko'z neyropatiyasi: Yuqori qon shakar retinopatiya, katarakt va boshqalarga olib kelishi mumkin. 40 yoshdan oshgan ayollarning taxminan 50 foizi ko'z kasalliklaridan aziyat chekadi va og'ir holatlar ko'rlikka olib keladi.
 5. Yog'li jigar: 2-toifa diabet bilan og'riqan bemorlarning taxminan 20 foizidan 30 foizigacha yog'li jigar rivojlanadi.
 6. Periferik neyropatiya: ko'pincha pastki oyoqlarda paydo bo'ladi, ko'pincha gipoesteziya, beqaror yurish va boshqa alomatlar bilan birga keladi.
 7. Miya lezyonlari: Miya qon ketishi yoki miya trombozi tez-tez uchraydi va takrorlanish xavfi juda yuqori. Afazi, aqliy o'zgarishlar va oyoq-qo'llarning falajligi kabi joylashish belgilari bo'lishi mumkin. Miya atrofiyasi bilan birga aqliy pasayish, zaif xotira va javobsizlik namoyon bo'lishi mumkin.
 8. Boshqa lezyonlar: teri infeksiyasi va qichishish (preparat portlashi) kabi.
- Shuning uchun qon shakarini tekshirish yoshligidan muntazam ravishda o'tkazilishi kerak; agar qonda qand miqdori ko'tarilsa, gipoglikemik davolanish shifokorning rahbarligi ostida o'tkazilishi kerak; gipoglikemik dorilarni muntazam iste'mol qilish va qon shakarini past dietaga rioya qilish.

Bundan tashqari quydagi belgilar ham namoyon bo'ladi:

1. Bakterial infeksiyalar - Qandli diabet bilan kasallangan odamlarda bir qator bakterial infeksiyalar paydo bo'lishi mumkin, ular orasida:
 - Styes (asrning bezlari infeksiyalari)

² Sadullayeva Umida Sobir qizi Payg'amova Farangiz Xurshid qizi Qurbonmurodov Axmadshoh Sobirovich “ QANDLI DIABET TURLARI VA DAVOLASH CHORALARI” SO'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI 7-JILD 5-SON RESPUBLIKA ILMIY-USLUBIY JURNALI 13.05.2024

- Qaynaydi
- Follikulit (soch follikularining infeksiyalari)
- Karbunkullar (terining va uning ostidagi to'qimalarning chuqur infeksiyalari)
- Tirnoq atrofidagi infeksiyalar

2. zamburug'li infeksiyalar - Infeksiyani asosan Candida albicans nomi bilan mashhur bo'lgan qo'ziqorin turlari qo'zg'atadi. Bu mayda pufakchalar va tarozilar bilan o'ralgan aksariyat qizil joylarda qichima toshmalarini keltirib chiqaradigan xamirturushga o'xshash qo'ziqorin. Ushbu yuqumli kasalliklar ko'pincha terining iliq va nam burmalarida, masalan, ko'krak mintaqasida, tirnoq atrofida, barmoqlar va oyoq barmoqlari orasida, og'iz burchaklarida, qo'litiq osti va sonda paydo bo'ladi. Tez-tez uchraydigan qo'ziqorin infeksiyalari jok qichishi, sportchining oyog'i, halqa qurti (halqa shaklidagi qichishadigan joy) va qichishishni keltirib chiqaradigan qin infeksiyasini o'z ichiga oladi.

3. Nigeriyalik akantoz- Bu holat ko'p hollarda bo'yin, qo'litiq osti va bo'rilarining yon tomonlarida ko'tarilgan va paydo bo'lgan jigarrang yoki sarg'ish rangdagi joylar. Odatda ortiqcha vaznga ega odamlar paydo bo'ladi. Asosiy davo vazn yo'qotishdir. Ba'zi buyurilgan malhamlar og'irlikni kamaytirishga yordam beradi.

4. Raqamli skleroz - Ba'zida qandli diabet bilan og'rigan odamlarda qo'llarning orqa qismida zich, qalin mumsimon teri paydo bo'lishi mumkinki, barmoq bo'g'imlari harakatlana olmaydi. Ushbu muammoning yagona echimi qonda shakar miqdorini nazorat ostiga olishdir.

Qandli diabetning asoratlari o'tkir yoki vaqt o'tishi bilan surunkali rivojlanadigan va ko'plab organ tizimlariga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan muammolarni o'z ichiga oladi. Qandli diabetning asoratlari hayot sifatini sezilarli darajada yomonlashishi va uzoq davom etadigan nogironlikka olib kelishi mumkin. Umuman olganda, qondagi glukoza miqdori yaxshi nazoratda ushlab turiladigan bemorlarda asoratlar juda kam uchraydi va unchalik jiddiy emas. Qandli diabetning boshlanish yoshi, diabet turi, jinsi va genetikasi kabi ba'zi xavf omillari xavfga ta'sir qilishi mumkin. Boshqa sog'liq muammolari chekish, semizlik, yuqori qon bosimi, yuqori xolesterin darajasi va muntazam jismoniy mashqlar etishmasligi kabi diabetning surunkali asoratlarini kuchaytiradi. Qandli diabetning asoratlari COVID-19 kasalligi uchun kuchli xavf omili ekanligi aniqlandi. Diabetik nefropatiya surunkali buyrak kasalligiga olib kelishi mumkin bo'lgan buyrak shikastlanishi bo'lib, ohir oqibat buyrak dializ talab qilishi mumkin. "Qandli diabet kattalardagi buyrak etishmovchiligining eng keng tarqalgan sababidir"³. Diabetik neyropatiya g'ayritabiiy va zaif sezuvchanlik, odatda oyoqlardan boshlanadigan "qo'lqop va paypoq" taqsimotida, lekin potentsial boshqa nervlarda, keyinchalik ko'pincha barmoqlar va qo'llarda. Neyropatiya diabetik oyoqqa olib kelishi mumkin. Diabetik neyropatiyaning boshqa shakllari mononevrit yoki otonomik neyropatiya sifatida namoyon bo'lishi mumkin. Diabetik retinopatiya, ko'z retinasida mo'rt va sifatsiz yangi qon tomirlarining o'sishi, shuningdek, makula shishi (makulaning shishishi), buko'rishning jiddiy yo'qolishi yoki ko'rlikka olib kelishi mumkin bo'lgan kasallik. Rivojlangan dunyoda keksa bo'lmagan kattalar orasida ko'rlikning eng keng tarqalgan sababi retinopatiyadir. Diabetik ensefalopatiya - kognitiv funksiyaning pasayishi va demensiya xavfining ortishi, shu jumladan diabetda kuzatiladigan Altsgeymer kasalligi. Diabetik kardiomiopatiya, yurak mushagining shikastlanishi, yurakning bo'shashishi va diastolik disfunktsiya va natijada yurak etishmovchiligiga olib keladi; bu holat qon glyukozasining yuqori darajasidan vaqt o'tishi bilan qon tomirlariga etkazilgan zarardan mustaqil ravishda yuzaga kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ismoilov S.I. Endokrinologiyadan tanlangan ma'ruzalar. –Toshkent, 2005.-B. 105-183.

³ Ibragimov Tohir "Qandli diabet kasalligini engish mumkinmi" Toshkent-2019 148 b.

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

2. Shakirov Shavkat O'ktamboyevich, " QANDLI DIABET KASALLIGINING MORFOLOGIK ASORATLARI" "JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN" JURNALI VOLUME 1, ISSUE 2, 2023. JUNE

3. Sadullayeva Umida Sobir qizi Payg'amova Farangiz Xurshid qizi Qurbonmurodov Axmadshoh Sobirovich " QANDLI DIABET TURLARI VA DAVOLASH CHORALARI" SO'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI 7-JILD 5-SON RESPUBLIKA ILMIY-USLUBIY JURNALI 13.05.2024

4. Ibragimov Tohir "Qandli diabet kasalligini engish mumkinmi" Toshkent-2019 148 b.

5. Tursunova Hilola "QANDLI DIABET ASORATLAR" Международный научный журнал «Научный Фокус» № 11 (100), часть 1 Марта, 2024